

نقش فرهنگ کار و تولید در خلق حماسه اقتصادی

جمیل فرجی
کارشناس ارشد جامعه شناسی

- کشور ما دیر زمانی است که با تخصصات متعددی از سوی کشورهای غربی مواجه است و این دشمنی‌ها به طور مشخص در حوزه اقتصاد خودنمایی می‌کند. در این راستا درک صحیحی از تهاجم و تخاصم اقتصادی باعث شده که در چند سال گذشته تأکیدات مقام معظم رهبری روی حوزه اقتصاد باشد که این امر در نامگذاری سال‌های اخیر، رخ می‌نماید. "اصلاح الگوی مصرف"، "همت مضاعف و کار مضاعف"، "جهاد اقتصادی" و "تولید ملی و حمایت از کار و سرمایه ایرانی" نمونه‌هایی از تأکید معظمله در جهت ساماندهی عرصه اقتصادی کشور و رسیدن به جایگاهی در خور شأن آحاد ملت ایران است که همواره نشان داده‌اند برای رسیدن به اهداف نظام، از هرگونه تلاشی فروگذار نخواهند کرد.
- بر همین اساس در مقاله حاضر در راستای تبیین بیشتر موضوع نقش فرهنگ کار و تولید در خلق حماسه اقتصادی نخست به تعاریف مفاهیم اساسی منجمله کار، فرهنگ کار، فرهنگ تولید و کارآفرینی و مفهوم حماسه اقتصادی می‌پردازیم و در ادامه به عوامل مؤثر بر فرهنگ کار و آسیب‌های فرا روی فرهنگ کار کشور و بررسی مفهوم حماسه اقتصادی و در نهایت به برخی آسیب‌های حماسه اقتصادی از منظر مقام معظم رهبری پرداخته می‌شود.

واژگان کلیدی: کار، فرهنگ کار، فرهنگ تولید، کار آفرینی، آسیب شناسی، حماسه اقتصادی

این مطالعه از نوع توصیفی-کاربردی و روش آن مطالعات کتابخانه‌ای و بخش قابل چشمگیری هم باتوجه به کار و فعالیت نگارنده در بدنه وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی میتوان گفت آمیزه‌ای از نوع میدانی و پیمایشی است. این مقاله می‌تواند به شناخت بیشتر شرایط موجود و شناسایی هرچه بهتر موانع و آسیب‌های فرا روی خلق حماسه اقتصادی در جامعه کار و تولید، سیاستگذاران حوزه تولید و کار را یاری رساند.

مقدمه:

بی شک هرپدیده‌ی اجتماعی باید در کالبدجامعه کالبد شکافی و مورد کنکاش قرارگیرد، بر همین اساس بدون توجه به این مهم یعنی "جامعه" تجزیه و تحلیل مفاهیم اجتماعی و فرهنگی معنا و مفهومی واقعی نخواهد داشت.

برای پی بردن به روح موضوع و فلسفه نامگذاری سالهای پیاپی توسط مقام معظم رهبری باید برواقعیت‌های اجتماعی و اقتصادی جامعه بیش از هر موضوع دیگری توجه داشت تا به درک و چرایی اهمیت طرح عنوان "اقتصادی" در چهارمین سال پیاپی توسط معظم له نائل گردید.

امروزه اهمیت اقتصاد و استقلال اقتصادی برکسی پوشیده نیست و بدیهی است بدون استقلال اقتصادی نمی‌توان به چشم اندازهای عالی اقتصادی، فرهنگی و سیاسی دست یافت. شرط اصلی تحقق خلق حماسه اقتصادی مورد نظر مقام معظم رهبری بی شک استقلال اقتصادی و اجتماعی و همه جانبه کشور است.

بنابراین در بحث توسعه همه جانبه بجای چشم دوختن به صنایع و تولیدات کشورهای بیگانه که خود عامل مهمی در ایجاد "زنجیره وابستگی" کشورهاست، باید به "توسعه درون‌زا" با در نظر گرفتن سرمایه‌ها، و پتانسیل‌های انسانی، اجتماعی، اقتصادی و طبیعی کشور با فراهم نمودن

که آجرهای جامعه را نگه می دارد و از متلاشی شدن جامعه جلوگیری میکند.

فرهنگ کار از منظر جامعه‌شناسی:

درمقایسه بامفاهیمی همچون فرهنگ سازمانی، فرهنگ عمومی و نظایر آن فرهنگ کار کمتر تعریف شده است. فرهنگ کار به عنوان یک سرمایه مهم انسانی واجتماعی قلمداد می شود که سرمنشاء ویکی از پایه های مهم و اساسی ضرورت خلق "حماسه اقتصادی" در عرصه کار و تولید است. فرهنگ کار سالم و مثبت در افراد یک جامعه و به شیوه ی خاص در یک بنگاه یا واحد کاری، نوعی تعهد درمورد آن سازمان یا کارگاه ایجاد می نماید که ارزش آن بسی بیشتر از منافع شخصی کارکنان است.

بنابراین تقویت ارزشهای سنتی فرهنگ کار جامعه به خصوص تقویت کار جمعی از طریق نهادهای اجتماعی دخیل در فرایند نهادینه سازی و جامعه پذیری ارزشهای مهم کار و کار آفرینی، پیش نیاز مهم فرهنگی خلق حماسه ائتصادی در حوزه کار و تولید است.

از دیدگاه جامعه شناسی، کار یک کنش و یک فرایند است که به شدت متأثر از بافت اجتماعی و فرهنگی جامعه است. از نظر تاریخی برای نخستین بار "کارل مارکس" اقتصاد دان و جامعه شناس آلمانی "کار" را در معنای اجتماعی اش مطرح نمود. به نظر وی کار کنشی است که بین انسان و طبیعت برقرار می شود و انسان در جریان تغییر طبیعت خود نیز تغییر می کند.

کارل مارکس کنش اجتماعی را به کار تقلیل میدهد و آن را یک کنش ابزاری میداند. "هابر ماس" علاوه بر کار به کنش ارتباطی نیز جهت رسیدن به اهداف اشاره می کند.

"آنتونی گیدنز" کار را کوششی میداند که هدفش تولید کالا و یا خدمات برای برطرف کردن نیازهای انسانی است. فرهنگ کار عبارت است از "مجموعه شرایط و قوانین حاکم بر محیط کار انسانی که بسته به موقعیت زمانی و مکانی می تواند متأثر از عوامل و پارامترهای مختلفی باشد." در ایران اصطلاح فرهنگ کار بارها از سوی افراد بکار رفته است اما تعریف مشخصی از آن داده نشده است. فرهنگ کار عبارت است "از مجموعه ارزشها، باورها و دانش های مشترک و پذیرفته شده یک گروه کاری در انجام فعالیت های معطوف به تولید و ایجاد ارزش افزوده".

بر این اساس هنگامیکه فرهنگ کار در یک سازمان یا جامعه ضعیف ارزیابی میشود این بدین معناست که کارکنان به انجام کار مفید و مولد تمایل نداشته و در نتیجه فعالیتهای آنها، از راندمان و اثر بخشی کمتری برخوردار است و منابع بکار گرفته شده حداکثر بازده ممکن را نخواهد داشت.

فرهنگ کار به عنوان یک سرمایه ی مهم انسانی که بهره وری، کارایی

مشارکت حداکثری نخبگان در زمینه های مربوطه، متکی باشیم. بی شک نقش فرهنگ، فرهنگ کار و تولید در خلق حماسه اقتصادی که مقدمه و پیش شرط آن تکیه بر فرهنگ کار جامعه و تقویت آن و در نهایت ایمان به عملی نمودن معنای واقعی این حماسه از طریق اقتصاد مقاومتی " مطرح شده توسط معظم له می باشد. اصلاح و تقویت فرهنگ کار، اساس و پایه رونق تولید و کار آفرینی و نهایتاً " خلق حماسه اقتصادی است. فرهنگ کار شایسته، ایمان به داشته ها و توانایی های خویش است. ارتقاء فرهنگ کار، در گرو تلاش و ایمان به کار جمعی و مشارکتی نیروی کار جامعه است. می توان گفت اصلاح و تقویت فرهنگ کار و تولید کلید خلق حماسه اقتصادی است. ایمان به قدرت و توانائی سرمایه های انسانی جامعه در خلق حماسه اقتصادی، یکی از عوامل و مولفه های تولید مطلوب و گاهی مهم در کسب استقلال اقتصادی هرچه بیشتر کشور است.

به تعبیر مقام معظم رهبری " وظیفه ی ما این است که سعی کنیم کشور را مستحکم، غیر قابل نفوذ، غیر قابل تاثیر از سوی دشمن حفظ کنیم. در اقتصاد مقاومتی یک رکن اساسی و مهم، مقاوم بودن اقتصاد است. " تقویت فرهنگ کار جمعی و حمایت از کار و سرمایه ملی با اهتمام تمام آحاد جامعه و نهادینه سازی آن به عنوان یک " ارزش " توسط نهادهای " جامعه پذیر " رسانه های عمومی و در راس آنها رسانه ملی محق خواهد شد. بالاخره می توان گفت برای ارتقاء فرهنگ کار و نهادینه سازی ارزشهای والای آن منجمله؛ وجدان کاری، تعهد کاری، مسئولیت پذیری، دلسوزی و... چاره ای جزء فرهنگ سازی نیست به قول رنه ما هو " هر حرکت علمی زمانی توسعه می یابد که به فرهنگ تبدیل شود. "

فرهنگ:

مقوله فرهنگ و کار یکی از مفاهیم بسیار اساسی و کلیدی میباشد که متاسفانه در نوشتارهای ما این دو واژه مهم، کمتر در کنار یکدیگر بکار رفته است.

مقوله " فرهنگ " مقوله وسیعی است که در باره آن بسیار بحث شده است کسانی که با مفاهیم جامعه شناسی آشنایی دارند، میدانند برای این واژه بیش از ۵۰۰ تعریف ذکر شده است. اما معروفترین تعریف فرهنگ متعلق به انسان شناس انگلیسی بنام " ادوارد تیلور " می باشد که میگوید ؛ فرهنگ مجموعه پیچیده ای است که شامل معارف، اعتقادات، ، هنرها، صنایع، فنون، اخلاق، سنن، و بالاخره تمام عادات و رفتار و ضوابطی که فرد به عنوان عضو جامعه از جامعه خود فرا می گیرد و در برابر آن جامعه وظایف و تعهداتی را در بر دارد.

بنابراین فرهنگ عامل پیوند دهنده جامعه انسانی است و جامعه انسانی در بستر فرهنگ معنای واقعی خود را می یابد. فرهنگ ملاطی است

و موفقیت استراتژیهای اقتصادی در پرتو آن محقق می شود باید در نهادهای مختلف به آن توجه ویژه شود و ارزشهای اساسی فرهنگ کار از جمله: وجدان کاری، تعهد کاری، انگیزه به کار و موفقیت، مسئولیت پذیری و... در جامعه تقویت گردد. عصاره فرهنگ کار چگونگی تولیدات ملی و میزان آن می باشد که خود بر رفاه اجتماعی اثر می گذارد و تولید به نوبه خود بر فرهنگ کار و روابط اجتماعی اثر شایانی دارد.

عوامل موثر بر ارتقاء فرهنگ کار:

ارتقاء فرهنگ کار یعنی بهینه سازی استفاده از کلیه پتانسیل های اجتماعی حوزه کاروتولید، چنانچه فرهنگ کار سالم در جامعه ارتقاء یابد، به یقین فضای کسب و کار، رونق اقتصادی، بهره وری و رشد تولیدات ملی در تمامی عرصه های مختلف آن متحول خواهد شد، چرا که یکی از شرایط و عوامل بسیار مهم تولید، "عوامل انسانی" آن است.

نقش رسانه در ارتقاء فرهنگ کار:

جامعه شناسان و صاحب نظران علم ارتباطات به علت پوشش وسیع تلویزیون و طیف گسترده مخاطبان بر قدرت و نفوذ تلویزیون نسبت به سایر رسانه ها تاکید دارند و از آن به عنوان قدرتمندترین رسانه نام می برند. تلویزیون را می توان یک دانشگاه عمومی با مخاطبانی در گروه های سنی مختلف در نظر گرفت که نمی توان نقش آن را در فرهنگ سازی و در نهایت ارتقاء فرهنگ کار انکار کرد. زمانی که فرهنگ کار نهادینه گردد کار به عنوان یک ارزش تلقی شده و همه افراد جامعه در سطوح مختلف کار کردن را مسیر توسعه موزون جامعه دانسته و از طریق درست کار کردن به توسعه اقتصادی کمک می نمایند.

نقش خانواده در ارتقاء فرهنگ کار:

نهاد خانواده مهم ترین نهاد تربیتی هر جامعه است، حقیقت آن است که همه افراد در ابتدای زندگی خود تحت تاثیر رفتار و کردار نهاد خانواده هستند. فرهنگ کار یک هنجار فرهنگی است که یک ارزش اخلاقی مثبتی را برای انجام یک شغل درست وضع نموده و مبتنی بر این باور است که کار فی نفسه دارای یک ارزش ذاتی است. خانواده یکی از عواملی است که در تقویت فرهنگ کار و دوام و استمرار آن نقش دارد. بر اساس تشویق یا تنبیه و ابراز علاقه یا خشم، یک فرزند انجام عمل خود را در امور منزل یا بعضاً مشاغل پاره وقت ارزیابی می کند. بنابراین می توان گفت فرهنگ کار در متن جامعه تولید و شکوفا می شود، فرهنگ کار آموختنی است و امکان رشد و ارتقاء آن وجود دارد.

نقش انگیزه به کار در ارتقاء فرهنگ کار:

انگیزه اصلاحی است که در برگیرنده تمام فرایندها است که به نوعی در ایجاد جهت دهی و حفظ فعالیت های فیزیولوژیکی و روان شناختی موثر است. منظور از انگیزه کار، عوامل، شرایط، مزایا و اوضاع و احوالی است که موجب برانگیختن و جهت دادن و تداوم رفتار فرد به شکلی مطلوب در ارتباط با موقعیت های شعلی او باشد. یکی از دلمشغولی ها و مسائل مهم مدیران و واحدهای کارگاهی متوسط و بزرگ و حتی بسیاری از سازمانها این است که چرا برخی افراد و نیروهای کاری، کم کاری می کنند و انگیزه تحرک لازم کاری را ندارند، بزرگترین عامل ایجاد انگیزه در یک محیط کاری آن است که نشان داده شود مدیریت عادلانه است.

نقش تشکل های صنفی در ارتقاء فرهنگ کار:

تشکل های صنفی و غیردولتی در ارتقاء فرهنگ کار نقش بی بدیلی را در ایجاد و تقویت فرهنگ کار دارند. تقویت جنبه های صنعتی کار و اولویت دادن به نقش تولیدی توسط تشکل های غیردولتی بسیار ارزنده است. تشکل های صنفی نقش واسطه را بین نیروی انسانی و مدیریت یک واحد اقتصادی ایفا می کنند. این واسطه از طریق کارکرد چانه زنی دسته جمعی و توافق جمعی نقش قابل ملاحظه ای در تنش زدایی بین کارگران و کارفرمایان دارد. به گونه ای که از ایجاد بحران های بزرگ اجتماعی جلوگیری می کند. در مقابل، نبود آن ها شرایط را شکننده می سازد. تشکل های صنفی با آموزش و فراهم کردن تجربه اندوزی اعضا شرایط را برای نهادینه کردن پیش نیازهای پیشرفت جامعه به وجود می آورند. تشکل های صنفی کارکرد ارشادی

نیز دارند و می‌توانند نقاط ضعف اجتماعی و اقتصادی را برطرف سازند.

نقش مدیریت در ارتقاء فرهنگ کار

یکی دیگر از عوامل مهم در ارتقاء فرهنگ کار در محیط کار، نقش مدیریت در یک سازمان یا واحد کارگاهی می‌باشد. تجربه نشان داده است یک بنگاه اقتصادی یا سازمان علاوه بر سایر شرایط در عرصه تولید و ارائه خدمات تنها با اتکا به کارکنان خود است که می‌تواند موفق باشد. بنابراین وجود مدیران آگاه و مجرب به مسائل انسانی و کاری در محیط کار، می‌تواند تاثیر مهمی بر ارتقاء فرهنگ کار در افراد زیر دست داشته باشد.

آسیب شناسی فرهنگ کار:

عوامل گوناگون و متفاوتی در جامعه وجود دارد که منجر به تضعیف فرهنگ کار شده است و تهدیدی جدی برای ارتقاء فرهنگ کار کشور به شمار می‌رود، می‌توان گفت بخش زیادی ناشی از فرهنگ ناصحیح و غلط فرهنگ کار سنتی حاکم بر فضای کسب و کار و بخشی هم ناشی از عدم پویایی و عدم رونق بنگاه‌های اقتصادی در خصوص ایجاد انگیزه و تقویت مادی کارکنان واحدهاست که فهرست وار و مختصر به آن می‌پردازیم؛ ضعف وجدان و فرهنگ کلریکی از مشخصه‌های بارز فرهنگ کار فعلی کشور است که از منظر صاحب نظران جامعه‌شناسی کار و سرمایه گذاران و کارآفرینان به عنوان یک مسئله اجتماعی قلمداد شده و برای امنیت بازدهی سرمایه بسیاری از سرمایه گذاران تهدیدی جدی به شمار می‌رود.

عدم امکان نهادینه سازی ارزش های والای فرهنگ کار و تولید سالم توسط نهادهای دخیل در فرایند جامعه پذیری و پنهان شدن این ارزش های در لافه شعار و حرف. حاکمیت ساختار سنتی کار در واحدهای کارگاهی با توجه به ویژگی در حال گذار بودن

جامعه و تسلط بسیاری از باورهای سنتی غلط ته نشین شده منجمله؛ فقدان نوآوری، تقدیرگرایی منفی، عدم توانایی و چشم پوشی از منافع آتی به خاطر منافع آتی و... که به تعبیر " راجزر فاستر " جامعه شناس مشهور آنرا " خرده فرهنگ دهقانی " می‌نامد. لذا این باورهای غلط در اذهان نیروهای کار واحدها و بنگاه های تولیدی و اقتصادی موجب عدم پویایی فرهنگ کار می‌شود.

عوامل فرهنگی؛ نداشتن ایمان به کار و وجدان کاری و ارزش قائل نشدن کار و تولید در جامعه مهم ترین عوامل فرهنگی به شمار می‌رود. آسیب های گوناگون دیگری از جمله؛ عدم تعهد کاری، وضعیت نامناسب تقسیم کار در کارگاه ها به جهت بهره وری پایین واحدها و غیره در فرهنگ کار ماعین شده که نیازمند تبیین و تفسیر اساسی و کالبد شکافی بیشتر موضوع است.

فرهنگ تولید و کار آفرینی:

در دنیای امروز مسئله تولیدات و ارائه خدمات مسئله عمده ای است که هیچ جامعه ای خود را برکنار از آن نمی‌بیند، جوامع مختلف هر کدام با مسئله ارائه خدمات و تولیدات برای بقاء خود درگیرند و تلاش آنها بر آن است که با توجه به شرایط و امکانات موجود، خدمات و تولیدات را در حد مطلوب فراهم آورند. تبیین و تجزیه و تحلیل مفهوم کار، "فرهنگ کار" بدون تحلیل مفهوم "فرهنگ تولید" و "فرهنگ کار آفرینی" تحلیلی عمیق و بی نتیجه خواهد بود. زیربنای توسعه به مفهوم اقتصادی آن و رونق در حوزه اشتغال و کار و نهایتاً ملزومات تحقق و خلق حماسه اقتصادی و توسعه همه جانبه فرهنگ تولید و حتی فرهنگ کار آفرینی می‌باشد.

کار آفرینی از منظر جامعه شناسان:

کار آفرینی همان فرایند تاسیس و یا توسعه کسب و کار، بر مبنای یک فکر و ایده نواست.

کار آفرینی، به منظور رشد و نمو در جوامع، نیازمند وجود فرهنگ خاصی است. با توجه به اهمیت کلیدی کار آفرینی در اقتصادهای نوین (ایجاد شرکتهای کوچک و متوسط)، کشورهای مختلف، برنامه‌های مفصلی را برای بسط چنین فرهنگی در جامعه خود تدارک دیده‌اند تا بتوانند همچنان مسیر رشد و پویایی‌شان را ادامه دهند.

کار و فرهنگ همواره و در تمام جوامع بر یکدیگر تاثیر متقابل داشته‌اند. روشهای رایج کسب درآمد تا حد زیادی بر نحوه رفتار افراد و تعامل آنها با یکدیگر موثر است. گسترش کار آفرینی نیز به عنوان عامل ایجاد اشتغال و تولید ثروت در جامعه، نتایج فرهنگی ویژه‌ای را در پی خواهد داشت که قابل تامل و بررسی است. در واقع بدون توجه کافی به مقوله "توسعه فرهنگ کار آفرینی" نمی‌توانیم به شاخص‌های رشد و توسعه که از طریق تغییر در روند تولید، بهره‌وری و توان‌افزایی فنی و صنعتی در عرصه اقتصاد حاصل می‌شود، دست یابیم.

به عقیده "آرتور کول" کار آفرینی عبارت است از فعالیت هدفمند که شامل یک سری تصمیمات منسجم فرد یا گروهی از افراد برای ایجاد، توسعه یا حفظ واحد اقتصادی است. از دیگر سو "روبرت نشات" فرهنگ کار آفرینی را قبول مخاطره، تعقیب فرصت‌ها، ارضای نیازها از طریق نوآوری و تأسیس یک کسب و کار می‌داند.

نظریه فرهنگ کار آفرینی پارسنز، جامعه شناس شهیر آمریکایی که نظریه‌های خود را در چهار نظام زیستی، فرهنگی، نظام اجتماعی و دینی بیان کرده است، توسعه فرهنگ خلاقیت و ابتکار را محصول نظام اجتماعی و تحت تاثیر نهاد خانواده و مدرسه میدانند که در پرتو آن، انگیزه کنشگران برای به عهده گرفتن نقشهای تولیدی بالا می‌رود.

نظریه فرهنگ کار آفرینی ماکس وبر جامعه شناس بزرگ آلمانی در تشریح تبیین

بالا بودن هزینه های تولید در کارگاه های تولیدی؛ متاسفانه در سالهای اخیر به جهت تاثیر تحریم ها و افزایش چند درصدی مواد اولیه کارگاه و باتوجه به واردات برخی مواد اولیه واحدهای تولیدی و همچنین کهنه و مستهلک بودن دستگاه های مکانیکی تعدادی از کارگاه و عدم تولید قطعات دستگاه ها همتراز با کیفیت و مرغوبیت قطعات خارجی، منجر به تعطیلی تعدادی از کارگاه ها و همچنین افزایش قیمت تمام شده محصولات تولید شده داخلی که باتوجه به عدم استاندارد د، متاسفانه قدرت رقابت با کالاهای وارداتی خارجی موجود در بازار را ندارند. برای نمونه تولید خودرو های کم کیفیت و بدون استاندارد جهانی و بادر نظر گرفتن قیمت بالای تمام شده آن افراد جامعه را به سمت خرید خودرو های خارجی سوق می دهد.

نوسانات ارز؛ عدم تثبیت نرخ ارز، وجود نوسانات متعدد و گاه شوک های ارزی که اجازه هرگونه برنامه ریزی را از بخش تولیدی و بازرگانی کشور سلب نموده و موجبات تعطیلی بسیاری از کارخانجات داخلی را فراهم آورده است.

مشکلات فرهنگی واجتماعی؛ متاسفانه عدم حمایت از صنایع داخلی و از سویی دیگر گرایش به مصرف کالاهای خارجی یکی از مشخصه های فرهنگی تعدادی از افراد جامعه بدل شده و پویایی فرهنگ تولید را بامشکل مواجه ساخته است. این معضل به شیوه ی نامرئی و کند که در بسیاری مواقع توجه کارگزاران اقتصادی را به نمایانی اندک میدل ساخته اما آثار و کارکرد آن به شیوه ی آشکار آسیب های جدی را برپیکره ی تولید و فرهنگ عمومی جامعه وارد ساخته و روزنه های ایجاد فرصت های شغلی جدید را مسدود تر می نماید. لذا یکی از مسائلی که فرهنگ تولید را از پویایی باز می دارد، همین معضل عام فرهنگی عدم حمایت افراد جامعه از تولیدات و صنایع حتی مرغوب و باکیفیت داخلی کشور می باشد.

برخی قوانین و سلسله مراتب بوروکراسی اداری ؛ یکی دیگر از مواردی که فرهنگ تولید یابه تعبیری فرهنگ سرمایه گذاری و کارآفرینی را با مشکل مواجه می سازد، قوانین دست و پاگیر سلسله مراتب طولانی و خسته کننده اداری است که حتی موازی کاری یا حتی تقابل کاری برخی دستگاه های اجرایی از نظر ضوابط و مقررات در خصوص اعطای مجوز یک کارگاه تولیدی وجود دارد این موارد به علاوه عدم حمایت جامع و کامل سیستم بانکی موانعی مهم در جذب سرمایه گذاری و کارآفرینان به شمار می آید.

مفهوم حماسه اقتصادی:

حماسه واژه عربی به معنی شجاعت، دلآوری و دلیری است. حماسه ی اقتصادی یعنی گذار از یک اقتصاد وابسته و آسیب پذیر در برابر نوسانات، به اقتصادی مقاوم که در آن زنجیره ی تولید در اقتصاد کامل

چگونگی شکل گیری تمدن نوین صنعتی و سرمایه داری در مغرب زمین به مفهومی اشاره میکند که این مفهوم به زبان امروزی، همان فرهنگ کارآفرینی است. و بر توسعه فرهنگ کارآفرینی را متأثر از چهار عامل تشویق به کار برای سعادت، خطرپذیری برای تغییر سرنوشت می داند،

مک کله لند، روانشناس اجتماعی معاصر نظریه "نیاز به موفقیت" را برای اولین بار در مباحث اجتماعی مطرح کرد. وی معتقد بود جوامعی که دارای نیاز به موفقیت پایین هستند، نرخ سرمایه گذاری، خطرپذیری در آنها پایین است و به تبع آن توسعه نیافته هستند و در جوامعی که نیاز به موفقیت بالا است، نرخ سرمایه گذاری و خطرپذیری نیز بالاست. کارآفرینی؛ فرهنگ استقلال طلبی و قبول مسئولیت کارآفرینان، افرادی هستند که روحیه استقلال طلبی (روی پای خود ایستادن) را دارند و حاضرند مسئولیت کار و اشتغال خود (و حتی دیگران) را برعهده گیرند. کارآفرینی؛ فرهنگ مخاطره پذیری کارآفرینان، باید مخاطره پذیر باشند، یعنی بتوانند نسبت به موقعیت، شرایط، امکانات و در یک کلام آینده خود خطر کرده و برای کسب "موفقیتی محتمل" مبارزه کنند.

آسیب های فرهنگ تولید

متاسفانه فرهنگ تولید ما بنابه دلایلی همچون فرهنگ کار با آسیب های جدی روبروست که به اختصار به آن می پردازیم.

فرار سرمایه ها؛ بلای خانمانسوز عدم پویایی فرهنگ تولید ما علاوه بر آسیب های عنوان شده فرهنگ کار، فرار سرمایه ها و سرمایه گذارهاست. فرار سرمایه یکی از معضلات کشورهای در حال توسعه و توسعه نیافته است که نشانگر مشکلات ساختاری عرصه های سیاسی - اقتصادی آن کشورها است. سرمایه پایبند وطن و احساسات نیست، هر کجا احساس ناامنی کند به مکانی مطمئن تر باکسب بازدهی بیشتر منتقل می شود، پس فرار سرمایه موضوعی صرفا اقتصادی نیست، بلکه ابعاد سیاسی - اجتماعی - فرهنگی را نیز در بر دارد. فرار سرمایه شامل همه جریانات خروج سرمایه خصوصی کوتاه مدت از کشور های در حال توسعه - اعم از کوتاه مدت و بلند مدت باشد - می باشد.

عدم کیفیت مطلوب برخی کالاهای تولید شده داخلی ؛ سیستم های تولیدی در هر کارگاه تولیدی و برای هر کالای خاص نیاز به طراحی جریان ساخت و تعیین مشخصات ویژه آن کالا دارد که آنرا "مشخصات طراحی" می نامند. یکی از مهم ترین مشخصات طراحی محصول، تعیین سطح کیفیت و مرغوبیت آن می باشد. بنابراین سطح کیفیت و مرغوبیت به دو صورت مطرح می شود یکی مرغوبیت در طراحی محصول و دیگری مرغوبیت در تولید آن که متاسفانه در بسیاری از کارگاه ها و کارخانه های تولیدی ما آیتم های استاندارد که خود معلول عواملی پیچیده در صنعت تولید ما هستند مراعات نمی شود.

و غیر وابسته باشد.

مقام معظم رهبری در دیدار با جمعی از کارگران (۱۳۹۲/۲/۷)، با اشاره به اهمیت خلق حماسه اقتصادی، اقتصاد مقاومتی را یکی از الزامات سیاست‌گذاری اقتصادی کشور بیان فرمودند. حماسه‌ی اقتصادی را می‌توان نتیجه و نمود عینی راهبرد اقتصاد مقاومتی دانست که می‌تواند ظرفیت‌های بالقوه‌ی اقتصاد را بالفعل کند و نهایتاً به جهش در سطح تولید ملی منجر شود.

ارتقاء فرهنگ، حمایت از تولید ملی، کار و سرمایه ایرانی، ارتقاء فرهنگ تولید و کاهش وابستگی اقتصاد کشور به صادرات نفت پیش شرط‌های اصلی تحقق خلق حماسه اقتصادی است.

برخی از آسیب‌های حماسه اقتصادی از دیدگاه مقام معظم رهبری:

عدم روحیه دانش آموزی

"ایرانی‌ها در طول سال‌های متمادی بیش از شصت، هفتاد سال - که در اختیار انگلیسی‌ها و غربی‌ها بودند، این قدرت را پیدا نکردند که مثلاً" یک مرکز تحقیقات علمی در کشور بوجود آورند که ظرف پنجاه سال دوتا اختراع درست کند؛ دانشمندانی را تربیت کنند که دو، سه تا کشف جدید علمی بکند؛ یعنی اینها این اندازه از غرب استفاده نکردند. آنها چه می‌خواستند؟ مصرف‌کننده می‌خواستند. مصرف‌کننده اقتصادی ای که به طور طبیعی با خودش مصرف فرهنگی و تسلیم سیاسی را هم همراه دارد. آنها این را می‌خواستند؛ اینها هم راحت تسلیم شدند و دادند." - بیانات معظم له در دیدار با دانشجویان ۱۳۸۵/۸/۱۸

۲- فساد اقتصادی

"کسانی که می‌خواهند با پول خود در کشور فعالیت اقتصادی کنند - کارخانه تاسیس کنند، مزرعه راه بیندازند و تولید کنند - وقتی دیدند از راه‌های نامشروع می‌شود این همه ثروت را بدست آورد، آنها هم تشویق می‌شوند که بروند کار نامشروع کنند، عده‌ای می‌گویند مبارزه با فساد اقتصادی موجب می‌شود که سرمایه دار، سرمایه گذاری نکند، اما من می‌گویم قضیه عکس است. اگر با فساد اقتصادی مبارزه نشود، هر سرمایه داری و سوسه و تشویق می‌شود که بجای وارد شدن به کار پر دردسر تولید و مقدمات آن و راه‌های طولانی دیگر، برود مشغول بند و بست و کارهای فساد انگیز شود. یک فاسد، دیگران را هم به فساد می‌کشاند و تشویق می‌کند. بنابراین... کشور از فعالیت اقتصادی باز خواهد ماند." بیانات معظم له در دیدار اقشار مختلف مردم به مناسبت ۱۹ دی ماه سالروز قیام مردم قم ۱۳۸۰/۱۰/۱۹

قاچاق مانع بر سر راه سرمایه گذاری

"پدیده قاچاق و قاچاق فروشی، ضرر اقتصاد و هویت ملی کشور و همه برنامه ریزی‌هاست. این از لحاظ شرعی، یک عمل ممنوع و حرام قطعی است؛ چون موجب افساد است. جای مقابله با فساد قاچاق، فقط مرزها

نیست. جنس را باید دنبال کرد، تا آنجائی که در معرض فروش قرار داده می‌شود. جنس قاچاق تولید داخلی را تضعیف، اشتغال ناسالم را ترویج و اشتغال سالم را محدود می‌کند" بیانات معظم له در دیدار با اعضای هیئت دولت ۱۳۸۲/۰۶/۲

اسراف گرایی

"مردم از اسراف... خودداری کنند. مصرف بی رویه زیاد، قاعدتاً از سوی قشرهای مرفه انجام می‌گیرد؛ چون قشرهای ضعیف قادر نیستند که زیاد مصرف کنند. مصرفی که از سوی یک قشر انجام می‌گیرد به زیان کشور است؛ یعنی هم زیان اقتصادی هم زیان اجتماعی و هم زیان روانی و اخلاقی دارد... مصرف باید به اندازه باشد، نه به حد اسراف و زیاده روی." پیام معظم له به مناسبت حلول سال ۱۳۷۰ هجری شمسی

تفاخر به مارک خارجی

"شما باید کالای ایرانی را بخواهید. این افتخار نیست؛ این تفاخر غلطی است که مارک‌های خارجی در پوشاکمان. دروسایل منزلمان، در میبلمانمان، در امور روزمره مان، در خوراکی‌هایمان ترجیح بدهیم به مارک‌های داخلی؛ درحالی که تولید داخلی در خیلی از موارد بسیار بهتر است. من شنیدم پوشاک داخلی را که در بعضی از شهرستانها تولید می‌شود، می‌برند مارک خارجی می‌زنند و برمی‌گردانند؟؟ اگر همین‌جا بفروشند ممکن است خریدار ایرانی رغبت نکند، اما چون مارک فرانسوی دارد، خریدار ایرانی همان لباس را، همان کت و شلوار، همان دوخت را؛ انتخاب می‌کند" بیانات در حرم رضوی در آغاز سال ۱۳۹۱

عدم حمایت از تولید داخلی

"دستگاه‌ها و بانک‌ها حمایتشان از تولیدات داخلی هم ضعیف است؛ یک جاهایی آن تولید کننده‌ها به خاطر عدم حمایت، به ورشکستگی کشیده می‌شوند با این مسئله هم بایستی حتما در خود دولت مقابله شود؛ یعنی دستور داده بشود. بله... گاهی اوقات در معاملاتی که دستگاه دولتی با تولید کننده داخلی می‌کند، بد حسابی هست؛ در حالیکه وقتی این معامله را بایک صنعت گر خارجی می‌کنند، پول را نقد می‌دهند، اما این را همین طور کش می‌دهند - یک سال، دو سال طلب او را هم نمی‌پردازند. باید جلو اینها گرفته شود." بیانات در دیدار جمعی از نخبگان و برگزیدگان علمی ۱۳۹۰/۷/۱۳

بی‌اعتنایی به کارگر داخلی

"یک عده ای خوششان می‌آید که بگویند فلان نشان خارجی روی لباسشان است یا روی وسیله خوراکی شان هست؛ این یک بیماری است؛ این بیماری را باید علاج کرد. این کار، توجه نکردن به این است که ما در این مملکت داریم زندگی می‌کنیم و از نعمت‌های الهی برای این کشور داریم، برخوردار می‌شویم. آن وقت پولی را که در این کشور به دست می‌آوریم، می‌ریزیم توی جیب یک کارگر خارجی، به زیان

یک کارگر داخلی این معنایش این است که ما به نیاز داخل، به کارگر داخل که دارد زحمت می کشد و جنس تولید می کند، بی اعتنایی می کنیم، و می رویم سراغ کارگر خارجی و این خیلی عادت بدی است. "بیانات در دیدار جمعی از نخبگان و برگزیدگان علمی ۱۳۹۰/۷/۱۳"

بنابراین لازمه و پیش شرط تحقق و خلق حماسه اقتصادی و شکوفایی عرصه کار و تولید و کارآفرینی در جامعه قبل از هر چیز اهتمام جدی به منظور رفع آسیب ها و موانع فراروی تولید و کار را می طلبد که این مهم هم به فرهنگ سازی و همدلی نیازمندا است. می توان گفت فرهنگ سازی، سنگ بنای کار جمعی است، لذا توسعه اقتصادی در عرصه های کار و تولید نیازمند توسعه همه جانبه عرصه های مختلف اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی کشور است.

منابع:

۱. علی اکبری معلم، رضا، مقاله فرهنگ کار و راهکارهای ارتقاء آن، مجموعه مقالات چهارمین همایش ملی فرهنگ کار، معاونت امور فرهنگی و اجتماعی وزارت کار و امور اجتماعی، تهران، ۱۳۸۶
۲. ازکیا، مصطفی، جامعه شناسی توسعه، ۱۳۸۱، چاپ چهارم، نشر کلمه صفحه ۲۵-۲۳
۳. توسلی، غلامعباس، جامعه شناسی کار و شغل، چاپ چهارم، انتشارات سمت، ۱۳۸۰
۴. الوانی، مهدی و نظرااله میرشفیعی، مدیریت تولید، چاپ دهم، به نشر، ۱۳۷۸
۵. حاجی زاده میمنندی، مسعود، جامعه شناسی کار، چاپ اول، موسسه کار و تامین اجتماعی، ۱۳۷۷
۶. فرجی، جمیل، مقاله رابطه فرهنگ و توسعه، ماهنامه طلوع، سال دوم، شماره ۸۷، دانشگاه پیام نور سقز، ۱۳۸۰
۷. دادگران، محمد و جلیل ابو طالبی، مقاله تلویزیون، فرهنگ کار آفرینی، جامعه، ماهنامه کار و جامعه، شماره ۱۳۵، ۱۳۹۰
۸. خسروی، زهره، نقش خانواده در ارتقاء فرهنگ کار، چاپ اول، ۱۳۸۰
۹. فرجی، جمیل، فرهنگ کار و آسیب شناسی آن، هفته نامه سیروان، سال دوازدهم، شماره ۶۲۰، ۱۳۸۹
۱۰. ممتاز، زهرا، مقاله فرهنگ کار، توسعه سرمایه داری، خبرنامه کار، شماره ۳۷
۱۱. گیدنز، آنتونی، جامعه شناسی، ترجمه منوچهر صبوری، نشر نی، ۱۳۷۹
۱۲. زاهدی، محمد جواد، توسعه و نابرابری، چاپ چهارم، انتشارات مازیار، ۱۳۷۹
۱۳. اینترنت - مرکز پژوهش های صداوسیما.

پرتال جامع علوم انسانی و مطالعات فرهنگی